

До спеціалізованої вченої ради Д 05.854.03

Вінницького національного аграрного університету

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора

НЕГОДИ Юлії Володимирівни

на дисертаційну роботу **ХАЄЦЬКОЇ Ольги Петрівни** на тему:

«Формування інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобальної конкуренції»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за науковою спеціальністю 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством»

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується посиленням глобальної конкуренції, прискоренням технологічних змін, поглибленням цифрової трансформації виробничих процесів та зростанням ролі інновацій як ключового чинника формування довгострокових конкурентних переваг національних економік. У цих умовах аграрний сектор, який традиційно виступає важливим складником економічної системи України та одним із провідних джерел формування її експортного потенціалу, потребує якісно нових підходів до стратегічного розвитку, що ґрунтуються на інтеграції інноваційних та інвестиційних процесів.

Особливої актуальності ця проблематика набуває в умовах трансформаційних змін глобального економічного середовища, зумовлених активізацією технологічних інновацій, розвитком цифрових платформ і AgriTech-рішень, поширенням концепції сталого розвитку та реалізацією політики European Green Deal, що висуває нові екологічні та інституційні вимоги до функціонування агропродовольчих систем. У зв'язку з цим формування ефективних інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору економіки стає одним із ключових завдань забезпечення

конкурентоспроможності національної економіки, підвищення її інноваційної спроможності та інтеграції у глобальні ланцюги створення вартості.

Для України зазначена проблема має особливе значення також з огляду на необхідність структурної модернізації аграрного виробництва, підвищення технологічного рівня підприємств, залучення інвестицій у високотехнологічні напрями аграрної діяльності та адаптації до європейських стандартів сталого розвитку. Водночас науково-методичні підходи до формування інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору в умовах глобальної конкуренції потребують подальшого розвитку, системного узагальнення та адаптації до сучасних викликів цифровізації, екологізації та інституційної трансформації економіки.

У цьому контексті дисертаційне дослідження, присвячене обґрунтуванню теоретико-методологічних засад та розробці практичних рекомендацій щодо формування інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобальної конкуренції, є своєчасним, актуальним і має важливе наукове та практичне значення.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Зміст і наукові положення докторської дисертації органічно пов'язані з тематикою науково-дослідних робіт Вінницького національного аграрного університету, зокрема в межах виконання теми «Організаційно-економічні аспекти розвитку агроєкосистем на засадах екологізації економіки» (№ держреєстрації 0121U112882, 2021–2024 рр.), авторкою проведено системний аналіз теоретичних засад інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного сектору та запропоновано модель взаємодії інноваційного та інвестиційних потенціалів з урахуванням екологічних та глобальних чинників. Крім того, результати, теоретичні положення та висновки дисертації знайшли відображення у межах науково-дослідної роботи «Еколого-економічні та інвестиційно-інноваційні аспекти розвитку аграрного виробництва у забезпеченні продовольчої безпеки держави» (№ держреєстрації 0125U003569, 2025–2026 рр.), у межах якої обґрунтовано методичні підходи до комплексного

оцінювання інноваційного та інвестиційного потенціалу аграрного сектору, розроблено методику формування інноваційно-інвестиційних стратегій та визначено напрями адаптивного стратегічного управління в умовах глобальної конкуренції.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Основні наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи Хаєцької Ольги Петрівни мають належний рівень теоретичного, методологічного, методичного та емпіричного обґрунтування. Авторкою чітко визначено мету та завдання дослідження, які логічно взаємопов'язані зі структурою роботи та послідовно реалізуються у процесі розкриття поставленої наукової проблеми.

Обґрунтованість теоретичних положень забезпечується ґрунтовним аналізом значного масиву наукових джерел, узагальненням сучасних концепцій інноваційного розвитку, стратегічного управління, інституціональної економіки, теорій конкурентних переваг та інноваційно-інвестиційного забезпечення розвитку аграрного сектору. У дисертації широко використано праці вітчизняних і зарубіжних науковців, що дозволило сформулювати комплексне теоретичне підґрунтя дослідження.

Методологічна обґрунтованість результатів роботи досягається застосуванням системного підходу, методів економічного аналізу, порівняльних та статистичних методів, індексного аналізу, економіко-математичного моделювання, методів стратегічного аналізу, а також сучасних підходів до оцінювання інноваційного та інвестиційного потенціалу розвитку аграрного сектору. Застосування комплексу взаємодоповнюючих методів дозволило забезпечити достовірність отриманих результатів та аргументованість сформульованих висновків.

Емпіричну базу дослідження становлять офіційні статистичні дані, матеріали міжнародних організацій, результати глобальних інноваційних рейтингів та індексів, аналітичні звіти міжнародних інституцій, а також

інформаційні ресурси державних органів управління та суб'єктів господарювання аграрного сектору. Це забезпечує достатній рівень репрезентативності використаної інформації та підтверджує достовірність отриманих наукових результатів.

Загалом наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, є логічно взаємопов'язаними, методично обґрунтованими та базуються на комплексному аналізі теоретичних і прикладних аспектів інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного сектору економіки.

4. Основні наукові результати, що одержані автором, та їх новизна.

Авторкою дисертаційної роботи отримано та винесено на захист вагомі наукові результати, що стосуються теоретичних, методологічних і методичних засад формування інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобальної конкуренції. Проведене дослідження характеризується комплексним підходом до розв'язання важливої наукової проблеми, пов'язаної з обґрунтуванням сучасних механізмів стратегічного управління інноваційним та інвестиційним розвитком аграрного сектору.

Результати дослідження є належним чином обґрунтованими, базуються на поглибленому аналізі значного обсягу наукових джерел, сучасних концепцій інноваційного розвитку, а також на використанні широкого спектра економічних і статистичних методів дослідження.

Висновки та рекомендації, наведені у тексті дисертації та рефераті Хаєцької О.П., є логічно структурованими, відображають зміст проведеного дослідження та підтверджують досягнення поставленої мети. Отримані наукові результати містять елементи наукової новизни, мають теоретичне та прикладне значення і можуть бути використані у процесі формування державної політики інноваційного розвитку аграрного сектору, а також у практичній діяльності суб'єктів аграрного підприємництва.

Серед найбільш важливих теоретичних та практичних результатів дисертації, які характеризують наукову новизну та особистий внесок дисертантки можна відзначити наступні:

– заслуговує на підтримку наукове обґрунтування інструментально-технологічна модель стратегічної модернізації аграрного сектору економіки України в умовах глобальної конкуренції, що базується на інтеграції AgriTech-екосистем і цифрових платформ й забезпечує узгодженість стратегічних рішень на макро-, мезо- і мікрорівнях управління шляхом формування механізму дифузії цифрових, інноваційних та інвестиційних імпульсів розвитку;

– науковий інтерес представляє розроблений динамічний економетричний інструментарій стратегічного аналізу розвитку аграрного сектору, який, на основі панельного GMM-моделювання, дозволяє кількісно оцінювати вплив AgriTech-інтенсивності, платформної інтегрованості та ESG-факторів на результативність інноваційно-інвестиційних стратегій з урахуванням інерційності та ендогенності управлінських рішень;

– запропоновано удосконалення науково-теоретичного підходу до формування інноваційно-інвестиційних стратегій аграрного сектору економіки, який передбачає узгоджене поєднання інноваційних, інвестиційних і конкурентних складових у межах єдиної системи стратегічного управління розвитком та орієнтований на забезпечення довгострокової адаптивності аграрного сектору до змін конкурентного середовища;

– обґрунтовано методологію дослідження інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного сектору економіки, на основі поєднання системного, відтворювального та інституціонального підходів із комплексом загальнонаукових і спеціальних методів, що дозволяє здійснювати цілісний аналіз процесів формування інноваційно-інвестиційних стратегій в умовах глобальної конкуренції;

– запропоновано удосконалення науково-методичного підходу до комплексного оцінювання інноваційного та інвестиційного потенціалу аграрного сектору економіки, що ґрунтується на поєднанні міжнародних індикаторних підходів, галузевих особливостей та системи кількісних показників і дозволяє отримувати узагальнені оцінки для потреб стратегічного аналізу та обґрунтування управлінських рішень;

– удосконалено інтегрований методологічний підхід до формування інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобальної конкуренції, який базується на поєднанні конкурентних стратегій, оцінки інноваційного потенціалу, інвестиційного забезпечення та управління ризиками й забезпечує підвищення обґрунтованості стратегічних рішень;

– удосконалено методичний підхід до оцінювання інноваційно-інвестиційної активності аграрного сектору, який ґрунтується на поєднанні динамічного, структурного та регіонального аналізу показників інноваційної діяльності та інвестиційного забезпечення, що дозволяє виявити ключові тенденції, диспропорції та структурні зрушення в інноваційному розвитку агросектору;

– набули подальшого розвитку принципи наукового трактування інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного сектору економіки на основі еволюційного підходу, що передбачає системну взаємодію інноваційного потенціалу та інвестиційної активності на всіх етапах відтворювального циклу розвитку аграрного сектору, що дозволяє обґрунтувати синергетичний характер їх впливу на забезпечення безперервності розвитку, зростання продуктивності та формування довгострокових конкурентних переваг аграрного сектору;

– в результаті дослідження доповнилися підходи до моніторингу та оцінювання ефективності реалізації інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору, які доповнено системою показників результативності, орієнтованих на інноваційну активність, інвестиційну віддачу та досягнення цілей сталого розвитку, що дозволяє підвищити прозорість і адаптивність стратегічного управління в умовах глобальної конкуренції.

Отже, наукові положення дисертаційної роботи Хаєцької Ольги Петрівни, які представлені нею для захисту за відповідними категоріями наукової новизни, є обґрунтовані, характеризуються теоретичною новизною і науково практичною значимістю.

5. Значущість результатів дослідження для науки та практики.

Наукова цінність дисертаційного дослідження полягає у можливості використання розроблених у роботі методологічних підходів як у подальших наукових дослідженнях, так і в практичній діяльності.

Теоретичне значення дисертації Хаєцької О.П. полягає у подальшому розвитку теоретико-методологічних засад формування інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобальної конкуренції. У роботі поглиблено наукові підходи до дослідження взаємозв'язку інноваційних процесів, інвестиційної активності та конкурентоспроможності аграрного виробництва, обґрунтовано концептуальні положення інтеграції цифрових технологій, AgriTech-рішень, екологічних інновацій та ESG-підходів у систему стратегічного розвитку аграрного сектору.

Методологічна значущість дослідження полягає у розвитку науково-методичних підходів до формування інноваційно-інвестиційних стратегій, оцінювання інноваційного та інвестиційного потенціалу аграрного сектору, а також у застосуванні сучасних інструментів стратегічного аналізу та економіко-математичного моделювання для обґрунтування стратегічних напрямів розвитку аграрного виробництва.

Практична цінність результатів дисертаційного дослідження полягає у тому, що розроблені автором наукові положення, методичні підходи та рекомендації доведені до рівня практичного використання і впроваджені у діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів підприємництва, а також використовуються у навчальному процесі закладу вищої освіти.

Зокрема, результати дослідження впроваджено у діяльність Департаменту агропромислового розвитку Вінницької обласної військової адміністрації при формуванні пропозицій щодо реалізації інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору на регіональному рівні (довідка № 01.1-27/122 від 28.01.2026 р.).

Практичний інтерес становлять розроблені авторкою підходи до цифрового екологічного комплаєнсу, що впроваджені у діяльність Державної екологічної інспекції у Вінницькій області та спрямовані на підвищення ефективності екологічного моніторингу й контролю у сфері аграрного виробництва (довідка № 424/11/26 від 27.01.2026 р.).

Окремі положення дисертації використані Департаментом економіки і інвестицій Вінницької міської ради при формуванні підходів до стратегічного планування соціально-економічного розвитку територіальної громади, зокрема у частині розвитку аграрного сектору, інвестиційної політики та інтеграції екологічних і цифрових пріоритетів у систему місцевого економічного розвитку (довідка № 02.18/1904/122 від 09.02.2026 р.).

Результати дослідження також впроваджені у практичну діяльність суб'єктів господарювання, зокрема ТОВ «ФРЕНДТ» та ТОВ «Органік-Д», де вони використовуються при формуванні інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку підприємств, впровадженні технологій точного землеробства, підвищенні ресурсоефективності виробництва та реалізації екологічно орієнтованих інвестиційних рішень (довідка № 13/11 від 13.11.2025 р. та довідка від 17.12.2025 р.).

Основні наукові результати дисертаційного дослідження використовуються також у навчальному процесі Вінницького національного аграрного університету при викладанні дисциплін економічного та управлінського спрямування (довідка про впровадження № 01.1-60-1665 від 30.12.2025 р.).

Таким чином, результати дисертаційного дослідження Хаєцької О.П. мають вагомим теоретичне та практичне значення і можуть бути використані при формуванні державної та регіональної політики інноваційного розвитку аграрного сектору, а також у практичній діяльності аграрних підприємств.

6. Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях.

Основні результати дисертаційного дослідження належним чином відображені в публікаціях здобувачки, загальна кількість яких становить 61 наукова праця, серед яких 10 статей у наукових виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science Core Collection, 24 публікації у фахових наукових виданнях України, 2 розділи у колективних монографіях, а також 25 наукових праць, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Публікації повною мірою відображають основні наукові положення, висновки та результати дослідження, які виносяться на захист. Їх тематика відповідає змісту дисертаційної роботи та охоплює ключові напрями дослідження, пов'язані з формуванням інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору, аналізом глобальних інноваційних тенденцій, оцінюванням інноваційного та інвестиційного потенціалу, а також обґрунтуванням стратегічних пріоритетів розвитку аграрного виробництва.

Аналіз опублікованих праць свідчить про достатній рівень апробації наукових результатів дослідження та їх відповідність нормативним вимогам Міністерства освіти і науки України щодо публікацій за темою докторської дисертації.

Кількість, рівень і зміст наукових публікацій автора підтверджують повноту викладення основних результатів дисертаційного дослідження та надають підстави для їх публічного захисту.

7. Відповідність реферату змісту дисертації, стиль та виклад матеріалу.

Реферат дисертації відображає основні положення, результати та висновки проведеного дослідження. Його структура відповідає встановленим вимогам, а зміст узгоджується з логікою та тематикою дисертаційної роботи. У рефераті відображено актуальність теми дослідження, мету, завдання, об'єкт і предмет

дослідження, наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, а також основні положення, що виносяться на захист.

Основні результати дисертації, наведені у рефераті, повною мірою відповідають змісту дисертаційної роботи та відображають її наукові положення, висновки і практичні рекомендації.

8. Відсутність порушення академічної доброчесності.

Проведеним ретельним вивченням дисертаційної роботи, реферату а також опрацюванням наукових публікацій, у яких висвітлені основні результати дисертаційної роботи Хаєцької О.П. не встановлено порушень академічної доброчесності. Представлена дисертаційна робота є самостійною й оригінальною працею. Теоретичні положення та розробки в межах дослідження, зокрема, ті, що характеризують його наукову новизну та практичне значення результатів, отримані автором особисто. Посилання на інформаційні та літературні джерела, що наводяться в дисертаційній роботі, оформлені належним чином.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційного дослідження.

Відзначаючи позитивні сторони дисертації Хаєцької Ольги Петрівни на тему: «Формування інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобальної конкуренції», доцільно звернути увагу на окремі дискусійні положення і зауваження, а саме:

1. У дисертації запропоновано структурно-логічну модель формування інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку аграрного сектору (с. 182), яка відображає послідовність стратегічних етапів і дозволяє системно поєднати інноваційні та інвестиційні складові стратегічного управління галузевим розвитком. Разом з тим, на нашу думку, окремі елементи представленої моделі могли б бути доповнені більш чітким розкриттям характеру взаємозв'язків між інноваційним та інвестиційним потенціалами, зокрема в частині їх функціональної взаємодії у процесі формування та реалізації стратегічних рішень. Більш детальне обґрунтування механізмів інтеграції цих складових, а

також їхнього впливу на досягнення стратегічних цілей розвитку аграрного сектору могло б посилити внутрішню логіку побудови запропонованої моделі та підвищити її аналітичну завершеність.

2. У роботі значну увагу приділено аналізу цифрових платформ та AgriTech-екосистем як важливих інституційно-технологічних елементів сучасної трансформації аграрного сектору (с. 295-304). Авторкою наведено широкий спектр прикладів функціонування цифрових рішень у сфері аграрного виробництва, що формує ґрунтовну емпіричну основу дослідження. Водночас окремі узагальнення щодо закономірностей функціонування таких платформ та їхньої ролі у формуванні інноваційного середовища аграрного сектору подано переважно у формі аналітичного опису. На наш погляд, більш чітке структурування цих закономірностей або їх представлення у вигляді узагальнюючих положень, аналітичних схем чи концептуальної моделі могло б підвищити системність викладу матеріалу та посилити теоретичну завершеність відповідної частини дослідження.

3. У дисертації здійснено комплексну оцінку інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного сектору та обґрунтовано стратегічні напрями його активізації в умовах глобальних економічних трансформацій. Разом з тим окремі результати оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності могли б бути доповнені більш розгорнутим аналізом соціально-економічних ефектів впровадження інновацій, зокрема з позицій їхнього впливу на структурну модернізацію аграрного виробництва, формування нових сегментів аграрного ринку, рівень зайнятості у сільських територіях та регіональний розвиток. Більш чітке відображення взаємозв'язку між інноваційною активністю, інвестиційними процесами та соціально-економічними результатами розвитку аграрного сектору могло б додатково посилити прикладну значущість отриманих результатів.

4. У дисертаційній роботі представлено ґрунтовний аналіз впливу глобальної конкуренції на інноваційно-інвестиційний розвиток аграрного сектору, зокрема через торговельні, технологічні та інституційні канали

(підрозділ 3.3). Авторкою проведено порівняльний аналіз позицій України у міжнародних інноваційних рейтингах, що дозволило окреслити ключові проблеми функціонування національної інноваційної системи. Водночас результати проведеного аналізу могли б бути більш чітко інтегровані у систему стратегічних рекомендацій щодо формування інноваційно-інвестиційних стратегій розвитку аграрного сектору України. Посилення акценту на авторському баченні механізмів трансформації глобальних конкурентних викликів у конкретні інструменти державної політики та корпоративних інвестиційних стратегій могло б ще більше підвищити прикладну спрямованість отриманих результатів.

5. У дисертації детально розглянуто сучасні інституційні, технологічні та екологічні фактори інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного сектору, зокрема вплив цифровізації, AgriTech-рішень та вимог European Green Deal на трансформацію аграрного виробництва. Значний обсяг теоретико-аналітичного матеріалу, представлений у відповідних підрозділах дослідження (розділи 2–3 численні таблиці та рисунки), формує вагому інформаційно-аналітичну базу для формування стратегічних висновків. Водночас окремі положення цієї частини роботи могли б бути доповнені більш чітким узагальненням ключових драйверів структурної модернізації аграрного сектору та їх систематизацією у вигляді узагальнюючої концептуальної схеми або аналітичної моделі. Таке узагальнення дозволило б посилити аналітичну цілісність дослідження та полегшити інтерпретацію отриманих результатів у контексті формування довгострокової інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку галузі.

Водночас, висловлені зауваження мають переважно дискусійний характер, не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дослідження Хаєцької Ольги Петрівни, не знижують рівня наукової цінності представленої дисертації, а скоріше свідчать про складність проблематики дослідження.

